

2023-03-14

Skrivelse

För registratur, planärende
Dnr. 2022-04020

Till
Exploateringskontoret
Exploateringsnämnden

Kopia
Farsta strands naturvård
Farsta stadsdelsförvaltning
Miljöförvaltningen / Ekologer
Farsta hembygdsförening
Samfundet S:t Erik
Nätverket Ny Grön stad

**Stockholms Naturskyddsförening slår larm efter granskning:
- mycket allvarlig och irreversibel miljöskada samt anmärkningsvärda brister i
handläggningen innebär att markansvisningen måste avslås för planläggning av del
av fastigheten Farsta 2:1 m.fl., vid Högerudsbacken, Farsta strand.**

Stockholms Naturskyddsförening vill med denna skrivelse meddela att vi under en längre tid har bevakat att kommunen återigen vill exploatera i den mycket skyddsvärda Farsta strandskogen. Vi har fått reda på att ett diarium för planärendet finns upprättat som börjat fyllas på med dokument sedan mars 2022, planärendet kan följas i kommunens plantjänst (se fotnot¹). Nu ska beslut tas i Exploateringsnämnden 23 mars och här kommer därför en informativ vägledning till varför ditt parti bör rösta Nej på Exploateringsnämndens möte.

Nedan listas 15 skäl till varför aktuellt planförslag är helt orealistiskt och behöver förkastas i sin helhet i detta tidiga skede.

1. Aktuell plan-skiss är oerhört spretig och har processats fram trots tvivelaktigt mandat

Av diariet för aktuell plan går det att utläsa att en planbeställning gjordes våren 2022, d.v.s. under moderat-ledd majoritet. Enligt uppgift ska Exploateringskontoret 2022-03-24 fattat utredningsbeslut på delegation. Politiken var alltså väldigt lite inkopplad. Den moderat-ledda majoritet kan inte ha hunnit komma någon vart med planärendet innan valet i september. Valet innebar maktskifte och ett stort omtag i samband med ny tillsättning av politiska poster från den röd-gröna majoriteten, men trots det har planärendet fortskridit med mycket oklar politisk förankring. Det förslag som nu presenteras har alltså processats fram trots tvivelaktigt mandat, vilket knappast talar för att gå vidare med ett planförslag efter detta startPM/denna markanvisning. Det finns alltså osedvanligt goda skäl för den nya majoriteten att neka fortsatt planläggning.

1 <https://etjanst.stockholm.se/Byggochplantjansten/arenden/arende/2022-04020?dataSource=2>

Markanvisningens innehåll är oerhört rörigt och sällsynt spretigt. Det framstår som väldigt märkligt att så många olika funktioner och viljeinriktningar trycks in i samma markanvisning. Det politiska beslutsfattandet blir därmed påtagligt lidande eftersom flera viktiga frågor i hög grad riskerar att överskugga varandra. Det är uppenbart att en markanvisning måste renodlas mycket mer än vad som framkommer i aktuellt fall där överblicken åsidosatts på ett sätt som underminerar förutsättningarna för politiken att ta ett välgrundat beslut. Bara av detta skäl finns skäl att helt underkänna aktuell markanvisning.

Att både StartPM och markanvisning kommer upp i Exploateringsnämnden respektive Stadsbyggnadsnämnden samma dag (23 mars) framstår också som helt orimligt. Givetvis måste besluten tas vid olika tidpunkter då planärendet är en process där omständigheter i det ena beslutet kan påverka utgången i det andra beslutet. I StartPM:et står att Exploateringsnämnden förväntas den 23 februari 2023 att besluta om markanvisning, men så skedde inte och då har situationen med dubbla beslut samma dag uppstått istället. Här bör verkligen politiken säga ifrån ordentligt.

2. Planförslaget innebär mycket stora negativa miljöeffekter och tillskapar väldigt lite nytta

Stadsbyggnadskontorets "sammanvägda ställningstagande" i startPM:et är väldigt missvisande i de delar som innebär exploatering och det är tydligt att felaktiga slutsatser dragits om de centrala frågorna, samtidigt som de mest kritiska aspekterna omotiverat skjuts fram till senare i planprocessen.

Faktum är att StartPM:et uppvisar ett typexempel på riktigt dålig stadsplanering där väldigt lite nytta tillskapas samtidigt som platsen är så illa vald att planförslaget innebär mycket stora negativa miljöeffekter. Som framgår av startPM:et återfinns utritade byggnader i Farsta strandskogen, dels i mycket sluttande bergsterräng och dels i en skyddsvärd skogsmiljö som övergår i en hävdad ängsmark. Därutöver finns ambitioner om att stöpa om befintlig bebyggelse och befintligt vägnät, vilket innebär ytterligare negativ påverkan inne i Farsta strandskogen. Att bygga nya radhus på naturmark med höga naturvärden utmed Högerudsbacken är särskilt anmärkningsvärt och går på tvärs mot miljöbalkens krav på *hushållning av naturresurser* så som värdefull naturmark. Att radhusen utlovas få en miljöprofil spelar ingen som hels roll i detta fall, förövrigt råder det inte brist på småhusbebyggelse i Farsta eller Farsta strand.

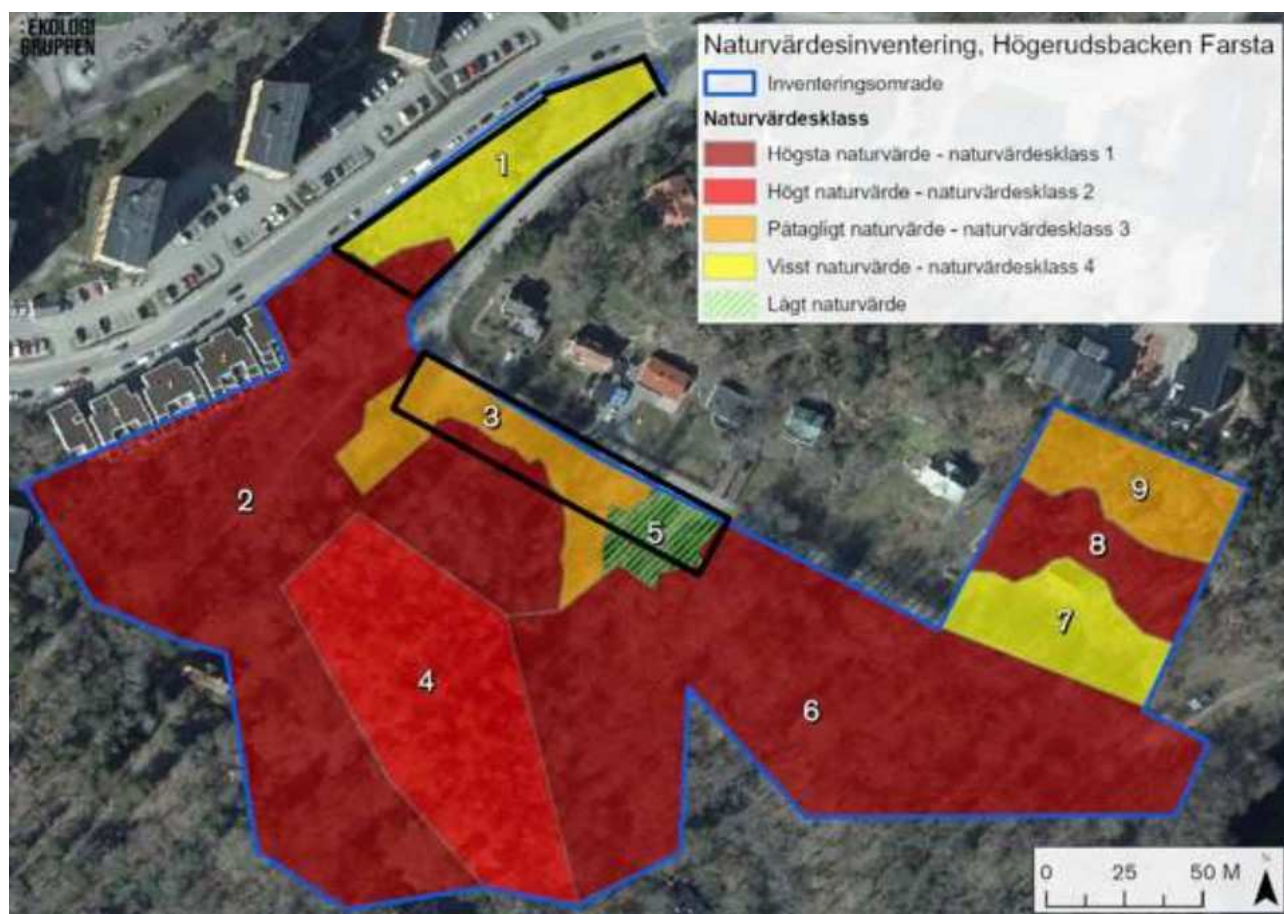
Både Miljöförvaltningen och Stadsmuseet har under hösten 2022 inkommit med riktigt allvarlig kritik mot den plan-skiss som har utformats av Stadsbyggnadskontoret. Miljöförvaltningen och Stadsmuseet har var för sig kommit till slutsatsen att det omfattande exploateringsförslaget bedöms innebära *betydande miljöpåverkan*, något som sker mycket sällan gällande byggplaner. Miljöförvaltningens granskning underkänner planförslaget på punkt efter punkt, vilket framträder i Miljöförvaltningens underlag för bedömning av betydande miljöpåverkan (sid. 16):

"I planförslagets projektbeskrivning anges att det blir viktigt att bevara områdets höga naturvärden. Enligt miljöförvaltningen kommer dock nuvarande planförslag innebära att viktiga naturvärden förloras om naturmark med mycket höga värden tas i anspråk för byggnation. Särskilt värdefullt är enligt miljöförvaltningen området längs Högerudsbacken och del av Ullerudsbacken som fått Högsta naturvärde enligt preliminär NVI (naturvärdesinventering). Även ytorna som pekas ut som möjliga för utbyggnad av skola har troligen höga naturvärden och en mycket viktig funktion för lokala och regionala spridningssamband. Generellt är det känsligt att exploatera naturmark i

detta område som är utpekade som en smal men viktig spridningszon för arter på lokal och regional nivå. Planförslaget innebär även att planläggning sker närmare än 100 meter från Magelungen och att strandskyddet därmed kommer att falla in. De delar av planområdet som hamnar inom strandskydd är fyra av de befintliga villorna, sydligaste delen av Högerudsbacken som föreslås bebyggas samt delar av föreslagna ytor för utbyggd skola/förskola”.

I Miljöförvaltningens underlag för bedömning av betydande miljöpåverkan framträder otvivelaktigt att Farsta strandskogens har ett mycket stort skyddsvärde (se bild nedan), d.v.s. Farsta strandskogen är knappast den skog man ska bygga i för att få fram några fler bostäder:

”Preliminära resultat visar att stora delar av planområdet har naturvärdesklass 1, Högsta naturvärde. Naturmark med klass 1 och 2 har ofta värden som utvecklats under mycket lång tid och som i praktiken är omöjliga att ersätta. Område med Högsta naturvärde, klass 1, är mycket ovanligt förekommande i Stockholms stad utanför naturreservaten. Bland annat området för befintliga strandvillor och delar av Högerudsbacken har klassats till Högsta naturvärde.”

3. Tidigare ställningstaganden har helt dömt ut fortsatt exploatering i Farsta strandskogen

Stadsbyggnadskontoret har i praktiken underkänt ytterligare exploatering i Farsta strandskogen vill vi påminna om. För tio år sedan konstaterades följande i planbeskrivningen i samband med en detaljplanprocess för exploatering av Farsta strandskogen (föreningens understrykning)²:

² Stadsbyggnadskontoret, tjänsteutlåtande angående detaljplan för Ullerudsbacken. Sid. 12. Rev. 2011-11-16. <https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=38148>

"Den sammanlagda effekten från flera småprojekt skulle vara påtaglig negativ för spridningssamband och värdekärnor för tall och ek. Stadsbyggnadskontoret anser därför att det är viktigt att undvika eller minimera skador på övriga värdekärnor och spridningssamband för tall och ek i närområdet."

I klartext angav Stadsbyggnadskontoret alltså i sitt tjänsteutlåtande att den enskilda exploateringen nedan Ullerudsbacken (terrasshus) kunde godtas, men med tillägget att eventuella efterkommande exploateringar inte kunde godtas då det skulle få för stora negativa konsekvenser för Farsta strandskogen gällande värdekärnor och spridningssamband.

Ekologigruppen varnade också 2010 för fler exploateringsförslag i Farsta strandskogen i samband med att kommunen genomförde planförslaget med terrasshus i Farsta strandskogen nedanför Ullerudsbacken. Med beaktande av ekologiska samband mellan den regionala grönstrukturen och den inre stadens tallbestånd underströk Ekologigruppen i sitt faktaunderlag³ att *"som enskilt ingrepp är försvagningen inte märkbar. Om ytterligare ingrepp tillkommer i motsvarande biotoper kommer skadan dock vara betydande"*. Aktuellt startPM innebär precis de *"ytterligare ingrepp"* som kommer att få allvarliga följder på Farsta strandskogen, således finns all anledning att nu dra tillbaka aktuellt startPM och markanvisning.

4. Handläggningen har helt förbisett ett pågående brukaravtal med Farsta strands naturvårn

I varken StartPM:et eller markanvisningen framgår det att Farsta strandskogen ingår i ett brukaravtal med Farsta strands naturvårn, vilket är en allvarlig brist i handläggningen eftersom det är en väsentlig uppgift i sammanhanget. Utmed Högerudsbacken ligger sedan många år en slätteräng som slås med lie varje år av Farsta strands naturvårn. Här har alltså pågått naturvård under en längre tid för att få tillbaka mer blommande växter och hålla nere storbladiga växter. Mitt på denna äng vill Stadsbyggnadskontoret nu uppföra radhus och därmed förstöra en enormt viktig plats för naturvård, social samvaro och ett aktivt föreningsliv.

Här kan påtalas att det på samma äng invid Högerudsbacken planerades en tillfällig förskola 2015. Inför planeringen av denna förskola hade ingen inne på kommunen kännedom om att gräsmarken var en äng som sköttes av Farsta strands naturvårn. Så fort det uppdagades för politiker att platsen var mycket känslig och hade höga naturvärden röstade en majoritet nej till förslaget som tur var, men ängen hade förstörts om inte Farsta strands naturvårn agerat snabbt med kunskapsspridning om platsen inför beslut om placeringen av förskolan. Samma politiska insikt behövs nu som då 2015, d.v.s. att rösta nej till planförslaget och hänvisa till de höga natur- och rekreationsvärdena.

5. Planförslaget strider mot stadens miljöprogram och översiktsplanen/Grön och vattennära stad

StartPM:et nämner inget om att exploateringsförslaget helt uppenbart strider mot stadens miljöprogram⁴ gällande mål 5.1 *"Upprätthållna funktioner och samband för biologisk mångfald i stadens blå och gröna infrastruktur"*. Aktuellt exploateringsförslag motverkar definitivt upprätthållandet av funktioner och samband för biologisk mångfald i stadens blå och gröna infrastruktur.

StartPM:et nämner heller inget om att exploateringsförslaget helt uppenbart strider mot översiktsplanens egen planeringsinriktning i kapitlet Grön och vattennära stad som lyder: *"En livskraftig grön infrastruktur och blåstruktur med rik biologisk mångfald ska upprätthållas och stärkas. Funktioner med regional betydelse för den biologiska mångfalden ska särskilt beaktas."*

³ <https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=1753602>

⁴ <https://miljobarometern.stockholm.se/content/docs/mp/2020-2023/miljoprogram-sthlm-2020-2023.pdf>

Aktuellt exploateringsförslag motverkar definitivt att en livskraftig grön infrastruktur och blåstruktur med rik biologisk mångfald upprätthålls och stärks.

6. Stor bristande transparens när Farsta strandskogen överhuvudtaget inte nämns vid namn

En mycket anmärkningsvärd omständighet i både StartPM:et och markanvisningen är att det inte framgår någonstans att den naturmark som påverkas negativt faktiskt tillhör en skog med namn, nämligen *Farsta strandskogen*. Att inte nämna Farsta strandskogen innebär en stor bristande transparens i utformandet av startPM:et och markanvisningen. Att som i StartPM:et och markanvisningen bara skriva att det finns "skog" inom planeringsområdet anonymiserar platsen avsevärt och signalerar indirekt att det saknas ett känt namn på skogen som boende/föreningar kan ha en starkt positiv relation till.

Bevis på att Farsta strandskogen faktiskt har erkänts som officiellt namn av kommunen saknas inte. När exploateringsplaner i form av terrasshus drevs fram sist i Farsta strandskogen runt 2012 så refererade dåvarande Stadsbyggnadsborgarrådet just till Farsta strandskogen i sitt beslut⁵. När konsulter, på uppdrag av Stockholms stad, tog fram en barnkonsekvensanalys i Farsta strand 2019 så refererades det just till namnet Farsta strandskogen när det skulle förklaras var en förskola gick med barnen⁶.

7. En omfattande exploatering kan aldrig innebära att "utveckla" Farsta strandskogen

StartPM:et tar under rubriken *Översiktsplan* avstamp i det mycket svepande påståendet att "(d)et är angeläget att utveckla befintliga parker och grönområden". Påståenden likt detta är oerhört tolkningsbara och det ligger nära till hands att tro att det hela ska tolkas som att exploateringsförslaget, som presenteras i StartPM:et, ligger helt i linje med att "utveckla" ett grönområde som Farsta strandskogen, vilket givetvis inte stämmer överhuvudtaget.

Det är både ologiskt och orimligt att i ett exploateringsförslag prata om att "utveckla" Farsta strandskogen när det framstår som glasklart att exploateringsförslaget i StartPM:et enbart kommer att allvarligt försämra Farsta strandskogen kvaliteter och värden. Att öka den biologiska mångfalden och skydda Farsta strandskogen enligt miljöbalken skulle innebära att utveckla denna skogsmiljö. Att förbättra den befintliga naturstigen i Farsta strandskogen skulle också innebära att utveckla Farsta strandskogen.

8. StartPM:ets hänvisningar till översiktsplanen innebär väldigt svaga motiv för exploatering

Det avsnitt i StartPM:et som behandlar översiktsplanen kan på på intet sätt tas som intäkt för att detta exploateringsförslag ligger i linje med översiktsplanen.

- StartPM:et hänvisar till att det i översiktsplanen finns en stadsutvecklingskarta där Farsta strandskogen är markerat som "stadsutvecklingsområde". Här finns all anledning att beakta att kartunderlaget med stadsutvecklingsområde är oerhört schematiskt ritat, en jättelik yta runt Farsta är utritad med *väldigt breda penseldrag* där det utritade stadsutvecklingsrastret söder om Farsta bara följer sjön Magelungen. Detta har resulterat i att hela Farsta strandskogen – i det schematiskt ritade underlaget – har bakats in i det utritade stadsutvecklingsrastret eftersom skogen råkar ligga utmed Magelungen⁷.

⁵ <https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=38151>

⁶ https://vaxer.stockholm/globalassets/projekt/farsta-sdo/farsta-strand/bjuro-1/jmfr-dokument/barnkonsekvensanalys_del4.pdf

⁷ Att inget uppehåll gjordes i stadsutvecklingsrastret inom den yta som är Farsta strandskogen var ett obegripligt misstag som tyvärr inte rättades till efter att bl.a. vi påpekade den allvarliga bristen under samrådet till översiktsplanen. Har man varit på plats i Farsta strandskogen framstår det som självklart att Farsta strandskogen skulle

- StartPM:et beskriver väldigt översiktligt att det finns något som heter Fokusområde Farsta och sedan preciseras Farsta i allmänna ordalag genom konstaterandet att *”(s)tadsdelsområdet har ett unikt naturskönt läge, goda kommunikationer och tillgång till ett regionalt service- och verksamhetscentrum”*. Inget konkret finns dock i detta som motiverar en exploatering i just Farsta strandskogen, snarare så bekräftas indirekt det olämpliga i att bygga bort de stora kvaliteterna som är just ”unik naturskönt” i området kring Farsta, t.ex. Farsta strandskogen.

Översiktsplanens stadsutvecklingskarta över Farsta strandskogen måste ignoreras i aktuellt fall, det är högst anmärkningsvärt att en synnerligen värdefull skogsmiljö utan vidare fått en generell klassning som stadsutvecklingsområde när är det uppenbart oacceptabelt att exploatera i denna oersättliga skogsmiljö. Stadsutvecklingskartan är så pass oprecis att den förlorar sitt syfte som vägledning i planeringen, det gäller då särskilt raster-övermålade naturområden som Farsta strandskogen. Hänvisningen till Fokusområde Farsta är ännu mer översiktlig då det bara är en grov fingervisning om att exploatering någonstans i Farsta kan prövas.

9. Program Tyngdpunkt Farsta stödjer *inte* en omfattande exploatering i Farsta strandskogen

Det är tydligt att Stadsbyggnadskontoret använder Program Tyngdpunkt Farsta helt fel i StartPM:et, vilket framkommer särskilt tydligt under rubriken ”Arkitektonisk idé”.

- Konceptet ”Vänd Farsta mot sjöarna” i Program Tyngdpunkt Farsta har ingen som helst koppling till marken söder om Ullerudsbacken eller Farsta strandskogen, vilket framgår av det färgkodade kartunderlaget i Program Tyngdpunkt Farsta (sid. 12-13) som pekar ut just vilka områden som berörs av ”Vänd Farsta mot sjöarna”. I bilaga 1 återges detta färgkodade kartunderlag med tillhörande texter.
- Ingenting nämns i StartPM:et om att Program Tyngdpunkt Farsta har en strategi om grönstruktur med förbehåll gällande exploatering enligt följande (vår understrykning)⁸: *”Strategin för att bevara naturvärdena innebär i första hand att undvika bebyggelse i större, värdefulla naturområden och att sammankoppla dessa för att gynna spridningsfunktioner. På en övergripande nivå prioriteras spridningen längs vattnet genom ett brett sammanhängande grönstråk längs sjöarna och Forsån.”* I kapitlet om Grönstruktur nämns även följande: *”Särskilt utmed sjöarna finns mycket höga naturvärden, både i strandzonerna och i angränsande skogsmark. Naturvärden påverkas antingen direkt genom exploatering i eller intill områden eller indirekt genom en ökad belastning då ler människor rör sig i området”*.
- Den stadsplaneringsstrategi som gäller i Program Tyngdpunkt Farsta handlar om följande: *”(g)enom att överbrygga och omforma de vägar som idag utgör barriärer mellan centrala Farsta och vattnet skapas tillgänglighet till strandområdena för hela Farsta. Omvandlingen av Teliområdet bidrar till att öppna upp Farsta mot vattnet.”* Texten om ”attraktiva boendemiljöer”. Det finns ingen uttalad strategi i Program Tyngdpunkt Farsta som pekar ut behovet av att exploatera i naturområden med mycket höga naturvärden.

varit markerat med grön färg i översiktsplanekartan, d.v.s. namngetts som grönområde. Se vår synpunkt om Farsta strandskogen i samrådsredogörelsen för översiktsplan 2018, sid. 337.

<https://vaxer.stockholm/globalassets/tema/oversiktsplanen/uppdatering-av-op/remissammanstallning-del-2.pdf>

8 https://vaxer.stockholm/globalassets/projekt/farsta-sdo/farsta-strand/bjuro-1/jmfr-dokument/program-for-tyngdpunkt-farsta-160601_del1.pdf

Trots att StartPM:et försöker beskriva motsatsen så talar allt för att Program Tyngdpunkt Farsta *inte* stödjer en exploatering i Farsta strandskogen.

10. Omfattande exploatering och förstörd natur skapar otrivsel och olust – inte ökad trygghet

Farsta strandskogen är ingen problemfylld plats med otrygghet, det finns således inget behov av att åtgärda otryggheten såsom StartPM:et och markanvisningen antyder. Det väldigt allmänt hållna trygghets-argumentet kopplat till bostadsbyggande om att "*fler människor bor och rör sig i området*", kan teoretiskt sätt appliceras överallt och på det viset kan vilket naturområde som helst exploateras.

Det kan noteras att varken StartPM:et eller markanvisningen inte lägger fram några som helst belägg för att Farsta strandskogen skulle vara en problemfylld och otrygg plats idag. Det som dock är ett faktum är att det sedan många år känt att Farsta strandskogen är ett synnerligen populärt natur- och rekreationsområde dit många lockas för att det är så vackert, stillsamt och naturskönt. Det som kan sägas ha försämrat Farsta strandskogens kvaliteter är exploateringen i Farsta strandskogens sydsluttning för ca 10 år sedan med de skrymmande terrasshusen nedanför Ullerudsbacken. Exploateringen med terrasshusen har definitivt bidragit till otrivsel och olust just i den del av skogen där terrasshusen placerades.

Det är snarare så att exploateringar i populära naturområden leder till en kraftigt negativ upplevelse för besökare, att ha ett välbekant naturområde att röra sig i är i sig en stor trygghet för väldigt många och det blir en stor ohälsosam olust att få sitt "gröna vardagsrum" - sin närnatur – kraftigt omstöpt och decimerad. Rörligheten minskar när folk undviker att gå dit där exploateringar skett då det allra flesta vill inramas av skogens lugna miljö. Rörligheten minskar när barns naturplatser försvinner och när det artificiella får en mycket mer framskjuten position suddas upplevelsen av naturområde ut, vilket enbart är negativt eftersom de som vill ha artificiella miljöer har ett överflöd av just detta utanför Farsta strandskogen. Det är ingen som måste gå igenom Farsta strandskogen för att ta sig mellan punkt A och B, det går utmärkt att gå uppe vid Ullerudsbacken om man vill gå i en urban stadsmiljö. Det finns förövrigt redan hus utmed Högerudsbacken på ena sidan, det måste inte finnas hus på båda sidor för att folk ska vara fullkomligt trygga på denna gata.

11. Farsta strandskogen är mycket uppskattad som tätortsnära skog för barn

Det framgår i varken StartPM eller markanvisning att väldigt många barn använder Farsta strandskogen och att exploateringar i denna skogsmiljö kommer att innebära klar försämring ur ett barnperspektiv. Förtum själva skogen så finns värdefulla aktivitetsytor för barn som ängen utmed Högerudsbacken. I underlag som kommunen tagit fram framgår att förskolor gärna går till just Farsta strandskogen⁹.

12. Stockholmsöverenskommelsen är inte relevant att åberopa i denna exploatering

Som ett led i att hitta motiv för aktuell exploatering i Farsta strandskogen hänvisar StartPM:et till Stockholmsöverenskommelsen. Det framstår dock som ytterst olämpligt att exploatera i Farstas mest värdefulla natur för att tillfredsställa målet i Stockholmsöverenskommelsen.

Farsta C har sammantaget fyra hektar parkeringsplatser med luft ovanför, en markareal som förblir obebyggd av någon obegriplig anledning. Där kan vi tala om att bidra med stora mängder bostäder för att tillfredsställa målet i Stockholmsöverenskommelsen. Det finns ingen som helst anledning

⁹ https://vaxer.stockholm/globalassets/projekt/farsta-sdo/farsta-strand/bjuro-1/jmfr-dokument/barnkonsekvensanalys_del4.pdf

att använda Stockholmsöverenskommelsen som hävstång för aktuell exploatering i Farsta strandskogen.

13. Facit från tidigare exploatering i Farsta strandskogen borde avskräcka från fler planförslag

Det är en fördel att känna till de mycket negativa följdverkningarna av ett planprojekt i Farsta strandskogen som kommunen drev igenom under 2010-talet som bl.a. Stockholms Naurskyddsförening och Farsta strands naturvårdn motsatte sig. Det gäller terrasshusen nedan Ullerudsbacken som innebar ett betydande intrång gjordes i en ekologiskt värdefull sydbrant. Hela planprojektet förespeglade att det var oproblematiskt att exploatera på platsen och att lite naturvärden skulle påverkas. Vi och Farsta Strands naturvårdn varnade dock för att att platsen riktigt dålig på flera sätt och vi fick också rätt på punkt efter punkt när exploateringsarbetet sattes igång. Det kraftiga intrånget i en tekniskt svårhanterad bergsbrant resulterade i:

- Ett helt oacceptabelt tillvägagångssätt under byggtiden med mycket sprängning och schaktning utan skyddsvallar som fångade upp bergmassor. Bergmassor kunde inte hanteras på platsen och tilläts rasa mycket längre ner i terrängen än tillåtet och förstöra ytterligare naturmark. Saken polisanmäldes¹⁰ men åklagaren valde att lägga ner förundersökningen om miljöbrott.
- Under anläggandet och exploateringen fann Exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret flera brott mot gällande regler, bl.a. för skador på träd p.g.a. mycket ovarsamt arbete. Kommunen dömde ut ett stort vite.
- En direkt förlust av en areal ek- och hasselmiljö och äldre tallar samt indirekta kanteffekter som innebar påverkan längre in i skogen
- Förlust av en artrik miljö i en sydbrant, med inslag av rödlistade arter
- Förlust av en värdefull blockrik miljö tillika övervintringsplats för reptiler (det utlovades att övervintringsplatsen för reptiler inte skulle påverkas men den förstördes ändå)
- Markant försämrat rekreationvärde på den natursköna gångvägen nedan terrasshusen eftersom de gråvitmålade terrasshusen syns tydligt (det utlovades att terrasshusen inte skulle synas från gångvägen nedanför men det var helt alltså fel).

14. Farsta strandskogen bör få ett skydd enligt miljöbalken – inte bli föremål för ytterligare exploatering

Det är enligt oss uppenbart olämpligt att exploatera i Farsta strandskogen. Skogsmiljön med tillhörande ängsmark, strandzon och bryn har så höga ekologiska kvaliteter att hela Farsta strandskogen bör skyddas som naturreservat eller biotopskydd. Dagens strandskydd behöver alltså kompletteras med ett förstärkt skydd som täcker in hela skogsmiljön.

Att skydda Farsta strandskogen och vattenmiljön intill Magelungen ligger helt i linje med översiktsplanens planeringsinriktning om en *Grön och vattennära stad*, vilket återges som att¹¹:

- En livskraftig grön infrastruktur och blåstruktur med rik biologisk mångfald ska upprätthållas och stärkas
- Funktioner med regional betydelse för den biologiska mångfalden ska särskilt beaktas
- Stadens sjöar värnas

Att skydda Farsta strandskogen ligger helt i linje med Stockholms miljöprogram mål 5 "Ett Stockholm med biologisk mångfald i väl fungerande och sammanhängande ekosystem"¹².

10 Mitti Farsta <https://www.mitti.se/nyheter/bygge-polisanmalt-efter-sprangning/lmpam!325839/>

11 Stockholms översiktsplan, sid. 89. <https://vaxer.stockholm/globalassets/tema/oversiktsplanen/uppdatering-av-op/godkannade-op/oversiktsplan-for-stockholms-stad-godkannandehandling-2020-10-03.pdf>

12 Stockholms miljöprogram 2020-2023

<https://miljobarometern.stockholm.se/content/docs/mp/2020-2023/miljoprogram-sthlm-2020-2023.pdf>

Att skydda Farsta strandskogen ligger helt i linje med kommunens Parkplan för Farsta strandskogen som bl.a. anger följande mål för skogsmiljön¹³:

- Värna naturmarken
- Värna platsens höga ekologiska värden

15. Kommunen satsar på Farsta strandskogens naturkvaliteter – sabotera nu inte detta arbete

Vi ser ett behov av att upplysa om att kommunen senaste åren faktiskt haft inriktningen att successivt höja naturkvaliteterna i Farsta strandskogen. En hel penga har lagts ner på att öka den biologiska mångfalden och kommunen har kopplat in Ekologigruppen för att se vilka ekar som kan frihuggas etc. Kommunen har delat ut pris till Farsta strands naturvård för naturvårdens insatser för biologisk mångfald. Farsta stadsdelsförvaltning har anställt en naturvårdssamordnare¹⁴ som ska bidra med att stärka den biologiska mångfalden i Farstas naturområden.

Att öka naturkvaliteterna i Farsta strandskogen är helt rätt strategi i denna värdefulla skog. Därför är det en synnerligen dålig idé att då samtidigt börja planera in olika exploateringsprojekt i Farsta strandskogen. Det finns alltså all anledning av omedelbart avbryta all handläggning som rör uppförande av nya byggnader i Farsta strandskogen.

För Stockholms Naturskyddsförening
Anders Tranberg, ordförande

13 Parkplan Farsta stadsdelsområde - Del 2, sid. 121. <https://start.stockholm/globalassets/start/om-stockholms-stad/sa-arbetar-staden/natur-parker-och-gronomraden/parkplan-farsta---beskrivning-av-parker.pdf>

14 <https://www.mitti.se/nyheter/hennes-jobb-fa-den-lokala-naturen-att-blomstra-6.3.62741.3509198f29>

Bilaga 1

Utdrag ur Program Tyngdpunkt Farsta, avsnitt med Vänd Farsta mot sjöarna (text ihopkopplad med gul färg och den gula färgen återfinns även på kartan nedan). Farsta strandskogen omfattas *inte* av den gula färgen på kartan, vilket visar att änd Farsta mot sjöarna förläggs på andra ställen.

ÖVERGRIPANDE PROGRAMFÖRSLAG

Programmet innebär en omfattande stadsförnyelse i Farsta. För att utveckla Farsta till en tyngdpunkt i enlighet med översiktsplanens intentioner behöver stadsdelen kompletteras med en mängd olika funktioner. Förslaget innebär en knapp dubblering av antalet bostäder i programområdet – till dagens cirka 10 000 bostäder föreslås ytterligare drygt 8 000 bostäder. Utöver bostäder hanterar programmet handel, verksamheter och de allmänna funktioner som en tyngdpunkt och en kraftigt ökad befolkning kräver, som förskolor, skola, parker, och grönstruktur. För att omvandla Farsta från en bilorienterad förtort till en väl integrerad stadsbygd som prioriterar resursstarka transportmedel krävs också förändringar i gatunätet, med satsningar på gång-, cykel- och kollektivtrafik.

PLANSTRUKTUR

Programförslaget utgår från fyra strategier där huvuddelen av bebyggelsen tillkommer i de områden som är tillgängliga för bebyggelse – vid vägar och på parkeringsplatser. Huvuddragen i förslaget är följande:

Utveckla Farsta centrum

En attraktiv tyngdpunkt med både bostäder, verksamheter, handel och kultur är nyckeln till att utveckla Farsta till en tyngdpunkt. Nya parkeringslösningar möjliggör ny bebyggelse på parkeringsytorna runt centrum, där tre identitetsstarka bebyggelsekvarter skapas. Befintliga centralkvarter öppnas upp och integreras i en ny gatustruktur. En ny bytespunkt för kollektivtrafik skapar en välkomnande entré som stärker kopplingen till handeln i centrum. Nya parker och torg kompletterar Farsta torg med flera olika typer av mötesplatser.

Skapa urbana stråk

Längs Farstas huvudvägar finns utrymme för omfattande bebyggelse. Vägarna omvandlas till gator där samtliga trafikslag samsas i gatorummet. Gatorna skall inbjuda till promenad och vistelse genom variation och platsbildningar längs gatorna. En tät och blandad bebyggelse skapar trygga och orienterbara stråk genom stadsdelen. Kopplingarna mellan olika delar av Farsta – till exempel mellan Farsta centrum och Farsta strand, liksom närliggande stadsdelar – förstärks med tydliga huvudgator. Vid viktiga platser utmed de urbana stråken skapas noder av lokal betydelse, som komplement till Farsta centrum.

Vänd Farsta mot sjöarna

Vid Magelungens och Drevvikens stränder utvecklas attraktiva boendemiljöer samtidigt som park- och naturmiljöerna stärks. I strandzonerna utvecklas gröna stråk som förenar sociala och ekologiska värden. Genom att överbygga och omforma de vägar som idag utgör barriärer mellan centrala Farsta och vattnet skapas tillgänglighet till strandområdena för hela Farsta. Omvandlingen av Teliområdet bidrar till att öppna upp Farsta mot vattnet. För delar av strandområdena finns sedan tidigare antagna planprogram, som har inarbetats och justerats i detta förslag.

Farstråket - en stadsdelspark

En serie av mindre parker mellan Magelungen och Drevviken kopplas samman till en stadsdelspark. Parkstråket går genom Farsta centrum via ett antal mindre, upprustade platser. Flera av parkytorna längs stråket finns redan idag, men genom upprustning kan olika typer av parkkaraktärer tillföras Farsta, till exempel finpark och aktivitetspark. Tillsammans med utvecklade strandpromenader bildas ett sammanhängande, nästan en mil långt, blå-grönt stråk av promenadvägar i och runt Farsta.

